

ივერია

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.

გაზეთის დასაბარებლად:

და განცხადებთა დასაბეჭდად
უნა მიზანთნ რედაქციის და წერა-კითხვა
გამარტ. საზოგადოების კანცლარისა.

ფასა განცხადებისა:

ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ—
16 კაპ. მეორეზედ—8 კაპ.

გაზეთის ღირსი:

თვე	ნაწ. კ.	თვე	ნაწ. კ.
12	10—	6	6—
11	9 50	5	5 50
0	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაურა.

„ივერია“

გამოდის 1894 წელს

იმავე პრიზგრაჟით, რომორც წინადა.

გაზეთის დაბარება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტ ფ ი ლ ა ს ი,

„ივერიის“ რედაქციას

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

„პარსკვეილთა შიდას წინა-კითხვისა გამარტ. საზოგადოების კანცლარისა, სასახლის ქუჩა, ბანკის ქარვასლა.

საფოსტო ადრესი:

ТИФЛИСЬ. Редакция „ИВЕРΙΑ“.

დებემა

7 ივლისი

პედაგოგიკა. „Торгово-промышленная Газета“ იწყებს, რომ ახალი შეტყობილი ტარაფები რკინის გზისა, ხალხისა და საქონლისათვის განზრახვა აქვთ შემოიღონ ამ წლის პირველ დეკემბრიდანა.

ლონდონი. ვინაიდან ცესარევიჩი დაბრუნდა გენერალში, სადაც ხუთ-შაბათზედ დარჩება. შემდეგ მისი უმაღლესობა წავა დედოფალთან ერთად კაუსში, საიდანაც შაბათს ცეცხლის გემ „პოლიორის“ ზეგზავნენ. გავიდა, რომელიც იმავ საღამოს ზღვაში გავა.

სოფია. გუშინ საღამოს საბატონო-როსთან, სადაც დაბატონ-გებულის კარავილოვი, შეიკრბა ბრბო, რომელიც სამე ასის ვაკისთან შემდგარი, და თხოულობდა, რომ კარავილოვი განთავისუფლებული იქნას; შემდეგ ბრბო მივიდა სტამბულოვის სახლთან, სადაც დეპუტაციაცა გაჰმარა.

ფალესტონი

მეზობა გაკალა

(ხალხის გულ-შემატყვართა საყურადღებოდ) (დასასრული *)

მივხედო რუსეთსა. იხილოთ ბენი სოკოლოვის: „Сеудо-сберегательныя товарищества въ Россіи по отзивамъ литературы“—89 წ., ცნობილ პავლეკოვის „Сельскій Кап.“-ში მოქცეული სტატია: „Общественная лавка“—(90 წ.), პროფესორ იანკოლის წერილები ამის შესახებ—და უფრო ცხადად დარწმუნებებით თქვენს ძალად-მიტყვარების მეტი-ჩარბაში. 1869 წ. მთელ რუსეთში მხოლოდ ორი შემწავლებლადმსახურებელი სასოფლო ბანკი იყო, და დღევანდამდე-კი იმათა რიცხვმა ორი ათასამდე მიადწია და მათი წლიური აღებ-მიტყვობა ამ მილიონს აღემატება. ოციოდ წლის განმავლობაში

თა ქილატორად ნაშუაფის წინააღმდეგ. ვინაიდან პოლიტიკისმმართველებს განზრახვა აქვთ ურჩიონ პრინციფერდინანდ კობურდოს, აბატონის დანაშაული ყველა იმ საპოლიტიკო საქმისთვის დაჯილთ, რომელიც მას მიჰმარავენ და შენდობას სთხოვენ.

ახალი ამბავი

* გაზ. „Од. Нов.“ ი ვლიდ-მირის დიდუბის დროს შემდეგ ამბავს სწერს: „მამა თურმე მისტურავდა და მისი ორი ვიჯაშილი, ცალკე ცალკე. რაკი ივრანს სამივე დაღლიდა, მიუ ახლოდნენ ერთმანეთს, დაპოკნეს და ისევ გამოარდნენ, სხვა-დას-ვა მზარს. ესენი სამივენი გადარჩნენ: ერთმა ნაწვედ აიყენეს და ხომოდ „კოლუმბიას“ გავასტეს, რომელიც ოდესში მიიყენება, მამა და მეორე შევილი „სინეუს“-მა გადარჩინა დარჩობას.

ერთმა მოგზაურმა ამ რიგად გადა-

ორი სახალხო-საზოგადო დაწესებულება ორი ათასად ქვეყნა—რას ნიშნავს ეს ძალად-მეციხეობა?—და დღეს ხომ მთელი ერი და მთავრობა რუსეთისა იმას სცილობს მსგავსი დაწესებულებანი მთელ რუსეთის დაბა-სოფლებს მოფინოს ცხოველმყოფელ მშის სხვაზედ. ქვეყნის ურიცხვი საპტიონერო საზოგადოებანი რომ დაუფლებელ მილიარდებს იტრალიერებ—განა ეს-კი უძლევეთა ძალთა მპყობებით ასოციაციის ნაყოფი არ არის?!

დაიხებულ ცხვირ-წინა, ოციოდ წლის წინედ საქართველოშია იმინა ორი ასოციაციური მოძრაობა, რომ წყალობით დარსდ ჩვენ-შიაც თუ ბევრი რამ არა—ცოტა რამ მინც ქვეყნის საკეთილოდ, და დღეს, როგორც მთელს ევროპაში სოკოს სოკოვით მრავლდება ათასგავრი საზოგადო დაწესებულებანი, თითქმის იარკ ქართველები ჩამოეგრებით რაოდენობისად კვლად—იმთა მოძრაობისად და ჩვენთვის სცილობდნენ სხვა-დასხვა საზოგადო საქმეთა დაბადებს შერთებულის ძალ-ღონით.

არჩინა ორი ქალი: ფიცარი, რომელიც თითონ ემოვნა და დაწოლილი იყო ზედ, რაკი ნახა, რომ ქალები იბრძობოდნენ მიწოდ, რომელზედაც ისინი დაწვენიერდნენ. აბატონის დანაშაული ყველა იმ საპოლიტიკო საქმისთვის დაჯილთ, რომელიც მას მიჰმარავენ და შენდობას სთხოვენ.

* ჩვენ გეტყობინებენ, რომ ნაძალადევის უბანში ნიკოლოზ განინაშელების სახლს ქილაქს გამოეზობის სკოლები დაეწინა და დაქციისო. სახლიდან დედა და შვილები კარში გამოაყარეს და თვით გზ. ნაშუალო-კი დაიჭირეს და საბატონოში წაიყვანეს. ამ კაცს გამოეზობა უჩივლა, სასაბრლოში გააჩინეს საქმე და განინაშელისთვის 100 მ. ჯარიმად დაეღობა. რადგან ამ ფილის გადხდის შეძლება არ ჰქონია გზ. ნაშუალო, ამიტომ მისთვის დაბატონრება მიუქვით. ცოლ-შვილი-კი უბინად იყვნენ და არ იციან არა ჰქონია.

* რადგანაც მზადდება დასაბეჭდად „ამირან დარჯანიანი“-მოსე ხონელის დაწერილი XII საუკუნეში, ამიტომ საჭიროა, რომ მოზოგებულ იქნეს რამდენიმე ხელნაწერი, ამი-

გავისხნოთ უკვე დაბადებულ სასოფლო-საზოგადო პურის მღალაზე, რომელითა დაბადება ამ თარეგითედ წლის წინად სიცილადაც ბაი ჰყოფნოდატ ქუთა-მოკლ შეტყვარებას და ძალად-მეციხე-იეს, მაგრამ ამ დასიების სამიოდ წლის განიერულ გზა-კვალზე დაყენებამ ნახევარი მილიონი შექმნა ჩვენს გულს კოკობას და უმეკეთა მლიონებსაც უწყალობებს თავის დროზედ. თავის თვლით იხილა ჩვენმა თავდაბნულობამაც ამ გვარად შერთებულის ძალ-ღონის დიდი, საშვილო შეილო მნიშვნელობა, იმანაც განიზრახა მსგავსი დაწესებულებანი და დღეს ქიხიეს სამიოდობაც ამიოდებს ამასვე სხვების წაბაძვით თავისი და შეიღების საკეთილდღედ.

დიად, როდესაც მთელი შეგნებული კაცობრივად და მისი უფრანოდ გახტები იმს ჰქ დატყვენ, რომ მოავალ-ტანჯულ ქვეყნის გონება ქონების გამამოტივებელი წამალი—შერთებულ მოქმედებათა, იმავ დროს სკვოს-პირადული შურ-ღვარადული გზის გონება-უბედურე-კი ყველგან

რან დარჯანიანი“-სა. თუ ვისმეს რამე ხელნაწერი აქვს ამ მოთხრობის სახივენი გამოქვეყნებანი, რომ ხელნაწერი წარდგინო იქნეს, წყურავითხის გამავტლებელ საზოგადოებაში“- დროებით. წიგნის დაბეჭდვის შემდეგ ხელნაწერები პატრონებსავე დაუბრუნდებთ ღირის მიდლობით.

* დაბაშა. 3 ივლის ჩვენს დაბაში ადგილობრივ ნორმალურ სასწავლებლის დარბაზში გამართულ იქნა თ. ვლადიმირ სვიდონის აბაშის თაონობით ქართულ სკენის მოყვარეთან წარმოდგენა. წარმოდგინეს, ვინც გაიყვარ და ვინც შეეყვარა, კომედი-ბუმობისა და „ქუნწი“, თ. გ. ერისთავისა. მიწაწაწა მიიღეს წარმოდგენაში: კნინე ვლ. აბაშის ასულმა, ქ ნინო ბ. გრიგოლის ას-ლობა, თ. გ. სვიმონ და აპოლონ მიქელაძეებმა, ბ. კ. მკურნალმა, ვ. ელიავამ, ნ. გაბრიროლები მშენებელი ოლოდენი. წარმოდგენამ საცხებოდ ჩიარა, საზოგადოება საქარისად დაესწრა და დიდად ნასი-მარებნი დარჩა. მთელი წმინდა შემოსავალი ამ წარმოდგენისა მამ მთავრი სკენის მოყვარეთ მიწერ შეწირულ იქნა ადგილობრივ ნორმალურ სასწავლებელთან დაინტერესებულ საქმეებო ანუ-ფილოები სასარგებლოდ.

* სოფ. ამაღლება (უჩო-): ამ რამდენსამე წლის წინად სოფეო ამღლებს და გ-გარეთისუბანს-შუთავადის დ. ერისთავის მამულს აღმოჩნდა რკინის წყლი, რომელიც, როგორც ამბობენ, სასარგებლო უნდა იყოს, როგორც დასუსტებულ-დავრომილთათვის, აგრეთვე ქართ

წინ გლობებიან და უსიციხვილოდ ურთიერებენ უფურ ბაღანასი, რომელსამე ღვთის მიდღივით კეთილ და მზს სხივებით ცხად საქმეს უფიცები გასაბრყველად. დიმიდ დაუყვირდით, ძალად-მეციხეობის, წლით-წლითაბანის სოფლის ცხოვრებას და, თუ თქვენს გულში მოიპოვება დამიანური განზობა სიბრალულისა, თავის თავად ამოგწველებით ამღლებულებელ გულს სოფლისამე შემდეგი: ოპ, ღმერთო! რამოდენს სინდერეს აცილინ ხელი-და მძაბო ხალხს ზღვიოდენა ვაქარ-ჩარჩი-მოგანშენიო!.. ამა ყოველწლიე უკანე მიტარუნეთ სოფელს სიბრალულისა და მამინ იმ მიტარუნულ სინდერი რითი სკოლისად დაარსეს სოფელი და მამინ იმ მიტარუნულ სინდერი მეურთობასაც გაიფუჯაბესებს, ცხოვრებასაც გაიკარგებს და სხვა მრავალ კეთილ საქმეს-ც მოიპოქმედებს. მამასამე, სახალხო საზოგადო დას-ბანკები მართლა აუბრია და

ავადმყოფთათვის. თ. დ. ერისთავის სინტეზულ ადგილას გააკეთა აუზი საერთო საბანოდ; იქვე ხელთნეურად ათბობენ წყალს და მსურველს შეუძლიან ცალკე ოთახშიაიც იმანოს. ხალხი მაგრ ჯერობით, ცოტა ეტანება, ვერც შემდგობით, როცა უფრო ნაილად დაინახენ წყლის სარგებლობას, ხალხი უფრო მოეზიონება და აბანოსაც კარგი მომავალი მიეღობს.

* ბარჯიანი. აქ მოხდა ერთი არა ჩვეულებრივი ამბავი. 3 ივლისის გარდაიცვალა სასტუმრო „ცენტრალნი ნომერში“- გამოქმედებულ ბათუმის მომრიგებელ-სასამართლოს პია-სიკი, რომელიც თავის მეუღლით იყო აქ მოსული სამკურნალოდ. როდესაც მისი ცოლი იმყოფებოდა მეორე, რომელიც, ზემოხსენებულის სასტუმროში პატარანია იმავ დღეს, სამს საათზედ, გამოატინა თურმე ვილაც ჯავახელ კრუ. მუშების მიცვალბულის გავში უკვობოდ, ატარანია მართლ-მადიდებელ ეკლესიის ეზოში და იქ დასვენებინა.

მეორე დღეს მიკვალბულის მწუხარე მეუღლე რომ ადგა და შევიდა იმ ოთახში, სადაც ე ევენ. გვამი ქრისა, ვლდა ეცა.

საბრლო ქალს, ათას ნ. ირმა ფერებმა გაუთხივა: ხომ არ გ ცოცხლად და საძიებ არ წავიდა და სხე... გამოიკვდად საქმეობს პ. ლონი და უბასხე: ავიცოდა, რომ თქვენ მართლ-მადიდებელი იყავით და იმსთვის თქვენის ქმრის გვამ ავტარებენ მართლ-მადიდებელი ეკლესიის ეზოში... ჩვენ სომხებს წესად გაიქცო ცხადი სახლიდან ღამე უნდა გაავიყვანოთ...“

საბრლო ქალი დარბოდა და სასო წარკვეთლებით კითხულობდა:

„შეუღებო“ ყოფილა ხალხის გონება ქონების ერთობ წინ-წაწევისათვის, და თუ ამასზედ უფრო წმინდა თქვენ იპით რამე, რაღა დღისათვის იმანათ, თქვე კურთხეულნი, ქვეყნა ირჩობა და იღუბება, და ავადმყოფსაც მამინ უნდა წამოღობა, რაკ ავიდ არის. თორცე ცოლი უსაფუძვლო ყვიროდა. მ. მ. სწო-ბრედ იმ სა ჰვავს აგვლამზისან და-ქრულ მთავარს! რომ თოფებს ეგზარან უმეცარი მეციხეები.

ჩვენს უთავბოლობა ძალიან გქე-ლი და უთავბოლო იყო, ნუკობა-ბა ოცდაათი ვეფოტონის წამოხვანო!.. დღესაც ვამ ბინ ამ სიტყვებს ის უთავბოლო ქარვშტანი, რომელიც სრულიად არა გვეგებათ-რამდობა ხალხის ცხოვრების ავტორიანობისა და მისი უთავბოლო საჭიროებისა, და მამასამე, არც გულზედ ეტყვებოდა და ემწუხარებოთ ხალხის უფრანოში ტანჯვა-მწუხარება. ვანს უთავბოლობა და ეწამება იმ წერილს, რომელიც რომელსამე კუთხის ხალხის ეკონომიურ უთავ-ცხოვრებას, მის ათავგარ ქიო-ვანას და

*) იხ. „ივერია“, 143 №.

ენ ხართ ქრისტიანი! მიმაწავლეთ საღარო მართლმადიდებელი ეკლესია.

* დიღობი (ქართლი): დიღობი დღეს ამჟამად... დიღობი დღეს ამჟამად... დიღობი დღეს ამჟამად...

მაისის 31-ს ჩვენს სოფელში ერთი საყურადღებო ამბავი მოხდა...

რეზინის უკანსკელი რიცხვში ამ სოფელში ყოფილ მებრძოლ ურარს...

ნ ივლისის რბილზღვის ქუჩაზედ მანძიარე სხალში უყურად გარდაიცვალა ნიკოლოზ ნიჭოველი.

ქ მ ზ ა მ ს ზ ნ ე ლ ე მ ი ა

ახალ-სენაქი, 2 ივლისი, წელი საზოგადო მთელსამეგრელოში და განსაკუთრებით სენაქის მაზრაში...

რეზინა. ტიციხია აბრეშუმის ასე გასკდვა, მაგრამ რა ჰქნენ, როცა...

საკვირველია, ღმერთმანი, ჩვენი საქმი უყოფილვე ჩვენი ქაანწყუვე...

ტრიღონ კალნდარიშვილი

ს. მუჰამადის (ქართლი). დიღობი ხანი ჩვენმა საზოგადოებამ განიჭრა...

თაუნია, ხალხის დამრიგებელი, ჩამოიხრებინი, იმედი გვექნება, რომ...

სოფელში ბევრი რამ კითლი საზოგადო საქმე გიადგას ფესვებს...

გ. გ-ლი

ს. მ. მამიჩი. (ქ-ზე) 30 ივნისი. 24-ს ივნისს, ნათლის-სეველობის დღეს...

ლოდა ამ დღეს, მაგრამ ეკლესიაში შესული ვართ... დღეს ამ დღეს, მაგრამ ეკლესიაში შესული ვართ...

დღემთა ტკილობი ჩაიარა, ჩვეულებრივი ხანჯლების ტრილი არა ყოფილა...

* სოფ. ჯვარი (სამეგრელო):

საქორებას დაწერილი მოვიტოვებო, მაგრამ, ხომ მოგვსებებთა, უთავბოლო ქართულეთს ერთი მოკლე დაწერილი გონება-დაგვლულთ...

ლებულ ხალხში. ჩვენი ცხოვრება წელიწადის ყოველ გვარ საზოგადოებას...

გან კერძო ვიკარჩინებ-მოგ-ზნებინი დღეს-მარტობის, ამევი რწმენას...

დანახება: რა უნდად ხალხს. ვინ იტყვის, რა სკოლების დაარსება...

გუზუნებს და ბეგის სხვა რამე ახალს, მოგონილს სწავლა-მეცნიერებისაგან...

ლოს პატრონი მ. — შვილს ურბის დერძი უტუნია ცეცხლზე; ღერძი რომ გაუტონი, ცეცხლი არ გაუტეონ, თოთანი კიდევ ამდარა და ყარღინი (მინდორია) სამუშაოდ წასლეს. სანამ ერთ ვერს გვივლიდა, ცეცხლი ნაფურცელად მდგომარე კიდევ მას ტეპთურად უკან ავირდა ალი. დახარალებულმა არ იცინ, რა კლდეში გადაკვიდნენ და რითი უშველონ თავს, მაგრამ ამოდენა სოფელს (900 კომლია) ნუ თუ არ შეუძლიან ამ დახარალებულებს ზარალი შეეყინინ, თუნდ მარტო სულადით (პურით) მიიძინ არის?.. ძმა მინდორია, შევ დიდის-თვისათ. თუ ამისთანა გაპირებულ დროსაც არ უშველონ ჩვენ მეზობლებს, ჩვენ მომკვდები, მაშ რილის ქართველები ვართ! სანამ ჩვენნი გულ-შემატკობია, ჩვენი ქველობა! თითო კომლი რომ თითო ლიტრა პური გავიღოს, ამით ჩვენ არა და ვაკლდებთ, არა და დახარალებულს კი დავიზინებთ გაპირებულებს. დღეს ჩვენ ვუშველოთ იმთ, ხელდისინი გვიშელონ, ხვდ სხვა და ყოველთვის ამ გვარ ზარალს დროს ერთმანეთს ხელს ვავშნებთ. აქაც მამასხლისის თაოსნიანა უპირო, თორემ ეს საქმე ადვილია მოგვარდება.

ჩუჭუე

პ ა შ ა მ ი მ რ

რამდენი სანუკულია მიუწუთ, მოგწყოსთ თქვენი.

სახარება

ჩემს პატარა იგავარსს „ბულბული და გუგული“ სახელოვნა აკაკიმ უძღვნა „აკაკო“, „აკურელი ფიჭვისი“, სადაც ამოკიანხეთ ფილოსოფიას ვიხრისა და ძაღლის შეხვედრა, თითონ ეს ფილოსოფია ახავრით ახას შესისწავი. იგი შეთხუხულია მხოლოდ წყლის კუდი სათვის, რომელიც სწორედ მორიელის კულს მოგვანებთ. აი ეს გესლიანი კული მთლიან, ერთი წუნი იმ ვილი მის არის, რომ ქართული არა სკოლანია: მის ნაკვალად, რომ გუგული უფხარს, „პირველ მალხაოვლად, „კალიბრში“, ხიჭორათულად გულენა „გადაიარეობ“. გესლიანობის ჯერჯერობით თვინა ვაფრილოთ და მივაქცეთ ჩვენი ყურადღება მხოლოდ ერთ უტკლანძობის დაბრალებას. ადგანებ მველი ფორმა, გაღიარებ ახალი, რორივე კანონიკია. უკანონოება ფორმა იმითი განირჩევა პრივილეგიაგან, რომ პირის მანერეველი (личная привилегия) ასო ტ პრეფიქსის წინ გადაუდარა. ეს ცველიება არის შედგენი პრეფიქსი „ადა“ შებოტკების სიტყვის ძრთან „იარ“ და ამ გავარ პრივილეგია ეხება. უკანონოება არის ადგილრიგისა. მაგალიტად, ვამბობთ: „შენ მე მიღირებ და არა აღმბრუნებ, მიღიარებინარ და არა იღმბრებინარ, უღიარებია და არა აღმბრუნებია, გიღიარებინარ და არა იღმბრებინარ და სხვანი. მაშასადამე, ვინ თუ უკანონოა აქ არა შუაშია. კაცს კუნა უნდოდა და სხვა საბუთი რომ არ ქონდა, დის უმარხობა მოიმინებია.

სამეფობა, ჩვენის პოეტის პატარა ჭიქის წყრილში დანსახლებით თუნდ ათს მსხვილსა და უტკუარს შეტოვანს. წყრილი იწყება ამ ფრანკულით: „ადედა-მისის ზურგზედ აღმინებულ უსამართლო და გაუტანელი ცხოველი არ მოიპოვება“. ამ პირ-

ველსავე ფრანკული იგი შეტოვანია. თავი ბოლოში უნდა მოექცეს, რომ ავიშაროთ ამითი მეზობლობა: ზურგზედ აღმინებულ. ამის გარდა, ქართველი ჰმარაობს აღმინების შესახებ ყოველთვის სიტყვას „არსება“, ან სულღირ და ერთდებ სიტყვას „ესტრევილი“, რომა მანძილი აღმინანსა და პირუტყუთ შარის არ შეამკობის. რუსული ენა ამის არ დაგიძივს და ხშირად სრულიად აუქმებს სახლებიანი აღმინანს და ცხოველს შუა. მაგალიტად, ჩვენ ქართველები ძრახის, ძლიანს და სხვა პირუტყუთ შესახებ თავის დღეში არ ვიტყვით: ვინ მოვიდეს? არამედ ვამბობთ: რა მოვიდეს? რუსული იქვეაა წინა დღეებში, ამბობენ: Кто пришел? Кто рана пришла და ერთს ტყუილად ათავებენ აღმინანსა და ცხოველს, მეორეში უსულთ არსებათა ქართული ენას უფრო იდეალური მიმართულება ეტყობა, რუსულს მატერიალიზმით. რად უნა ვუმტყუროთ ამ მტრად სიმატყურს მიმართულებას? ვაგვირქვით მაგალიტების მოყვანა.

„უხუეისი ცხოველი, ვირი და ძალიანი, ორივე ამოუტყებია“. ამას მოსამზადებელის კლასის მოწოდებულ იქონებს, „ეს გამორჯიველის წყროთ მოსილი“. ზედ უსერული ნათესაობის ბრუნვაზედ არის დაუქნებელი, სახელი არსებითი—მოქმედებითი. რასა ჰაკვს! მართალია, ამ შეუთახანებელს შეთანხმებას „იცივია“ ჰმარაობს, მგრამ საქუთარი კოდებში არ გვევფთა, რომ სხვისაც არ აიკლით? „თავის დღეში აღმინებულსავე“. ფეხებს დადგომილია? უნდა ყოფილიყო—თავის დღეში: თავისი დღე, თავისი დღისა, თავისი დღეს, დღეში. „ვიროს კაცზედ უტკუარობს და წინდახედულია“. პირველი ზედ უსერული აღმინებობით ხარისხისა, მეორე და მესამე აღმინებობა აქვს გარდა, უნდა იყოს უტკუარობა და არა უტკუარობა. „ძაღლი პატრონის საფლავზედ დადგომილია“. უნდა ყოფილიყო პატრონის საფლავზედ დადგომილიყო, აქტი ერთსა და იმავე შეტოვანში აჯერ ვარდება, ხალხის რუსიკიზმი: Человек отдасть бы одну и тоже ошибку сто раз.

ამ შეტოვების მიუხედავად აკაკის ესთილად და ვსთილი ერთს უტკუარეს მცოდნედ ქართული ენისა. რა გენათ? ჩვენს ენას ყოველი გარემოება ხელს უშლის, ავიწროებს, ზრდს უბრალებს, მის განვიტარებას უბრალებს. ამის გამო ჩვენ წინა თვისი დღეებია ჩინებულად ახარებ არ იცის, ყოველი სცდება, თვით იმისთანა მწკრილიც, როგორიც არის ჩვენი განტყუილი პოეტი. რითი ავიშაროთ ეს მკაცრი გარემოებანი? გრამატიკის კანონა? ეს ხომ ახლის მკაცრების შეტანა იქნება ჯერჯერობით. განს ხსენანი ყოველ წამს არა გვკენებ, განს ეს კტენა გვაქვია: ვისმესაგან, რომ ჩვენც ერთმანეთს არ მოგუშობით, კტენა გესლიანის მორიელივითა, მტრად სრულიად უსახურად და უმზებუნად, როგორც ამ შემთხვევაში მოქცა აკაკი. გან ჩვენს შუას ბედს ჩვენი ხელით გვიტრება კიდევ მომეტეულთ გამგავა? დატყუარებულთ ერთს უამს ისევ ვიხრისა. ჩვენ იგავარსში იმან არც ერთი სიტყუით არ გიმოიხინა ქართულ

ლის ენის უტკლანძობა; მაგრამ აკაკის იგავარსში უკეთეს და ბულბული, ისეთი მსხვილი შეტოვანა მოუხედა ვიხრისა, რომ უტკუარობა მხოლოდ ანა პოეტის მოწოდებით: ან უფრო: პითო, რა უმას! სწორი უნდა ვთქვა. მართალია. მაგრამ მებრადვი, რომ არ მყავს ნაწილი ჩვენი მათალი

შეძლება ხასიათი გაუწიოთ სიტყვა: მებრადვი, და არ ვალიაოთ უტკუარი ქართული. მაგრამ სიტყვა „სწორი“-კი ისე უადგილოდ არის ნახარა, ისეთს უახრობას ჰხადვს, რომ თვით ბრმა თავყანს სიტყუილი აკაკის ჩასთლის აშჰარა, დიდ შეტკლად უნდა ყოფილიყო „სწორი“. ჩვენ მინაც არ ვიტყვით არას დროს, რომ ამ ვინაა ქართული, არ იცისო.

დარწმუნებული ვარ, რომ ეს მცირეოდენი სამაგრიო აკაკის ამებს. ქებნა გვეგროთ, ვებრძობდ. შეტკუარის ბძნდობით პოეტი, რომელიც მთელს თავის სოცლებში სულ იმას ჰნატრობსო, რომ სამშობლო ექვეყანას აკლიოს დახლოს ღობის ბელი და გარდაქციოს იგი მთლიანად, უსამართლობის უნდა ჰკობდებოდა, როდესაც რომელიმე ქართველი მას დატკუარებენ, არ გასული ჯერჯერობის პასუხს უსამართლობას, არ გაუტკუარებს წყიდის გათხისტირებისა და არ დაიცავს თავის ღირსებას.

ი. სიმინძე

იქვე დალულ სომალის „ვალადიზის“ შესახებ

გვმი, კომუნისტისა „უფროსი თავბუნობის ქე შუევი განათესულებულობა. იგი ამტკიცებს, რომ ყოველი სი ბრალდება, რომ ვითომ იმს ხომალდად დტკეების, შემდეგ არა ხომალდის შემყობის აღმოჩენა გაქვიტრებულითაგან ტთვით დამალულიყო, სრულიად უსუფუტობა; იმისი დამატარა დაბეჭდვისაგან „Одесса и Стокгольм“ ში; „ამ უბედურების შემდეგ, უთქვამს აპატრანს Pes დეს, მართალია, მე გვეცევი ბრძანება ხომალდი უარ დაეწვიოთ, რომ ამ გვერად დამეთავილურებო ყოველივე ისი ზიანი, რაც ჩვენს გემს მოუვიდა, და შედგეკი ყოველივე ზომა იყო ჩემ მიერ მიღებული გაქვიტრებაში მყოფთა დადასმარბლობა და სუფუტობა.

მართალია ისიც, რომ ამ დატკეების დროს ორივე გემზე სამხელე არაყოფილია დანიყო, თვითთავილი სცილობდა თავისი თავი გადაერჩინა; ამისთანა შეთხვევი შესძლოა სხვა და-სხვა შეტკლად მოუვიდეს აღმინანს.

ჩვენ თოკების შეწეობით მივუახლოვდით თავს „ვალადიზის“ საშელონი, მაგრამ, როდესაც შევიწინებ, რომ „ვალადიზის“ ზღვის უფსრუტობასკენ მიდით, თოკები დამკვიტვინებ, რომ ამ გვერად დამსხვანა თვით ვინც ხომალდი დატკეცესაგან. იმევე დროს მებრძანება ვაგვიტრანსინებთა შეშუშუბანი აეშუბი ხომალდზედ, ესე იგი აღსრულებულით ყოველივე ის, რასაც კანონი გვიბრძანებს ამ გვერდს შემთხვევი ში; მაშინ „ვალადიზის“ მოუკლეს ცეცხლი ნავთ გადასმულ ილქურს.

თქვენი და მეთანხვებით, დასრულა ამითავრთი თავისი საუბარი, ნაწილი იმევი უნდა იყოს ცაკი, რომ მესტის საშინელს გაქვიტრებას და

უბედურების დროს არ მიეწველოს სატოლადებს ღარ გამომკლივის ისინი სიცილის ხელაღდან თუკი შეუძლიან...!

ამ უბედურების ბრალს იგი სდებს „ვალადიზის“-ს უფროსს, რომელიც, იმისი სიტყუით, საკმარისად ვაფრთხილებით არ იყო.

იმევე გახუისი სიტყუით-კი, როდესაც „კოლუმბის“ მოუხედავად „ვალადიზის“- იტალიის ხომალდზედ არ ითო მანინებელი ლამპრები, უწინდებულად მოსხანდა მხოლოდ ერთა პატარა მოთვითი ლამპრები, კოლა ხნის შემდეგ ბუნდად გამოჩნდა თვით გემში. „ვალადიზის“-ს უფროსმა შენახა საშეშელონიარეობა და სტენით ორი ნიშანი მისცა. რაც ჰნიშნავს: „მარცნივ მხარესა“.

მისი თანაშემწეს ბნ მატყვევის სიტყუით: შეძლობდა უბედურება აგვიტკუარებო „კოლუმბის“ რომ იმევე გზაზედ მდგარყო და არ გადახვია.

საბედურად „კოლუმბის“- უფროსმა სულ სხვა დანაკრულებს დასცა. ბნ კოლუმბის შენახა, რომ „კოლუმბის“-ს „მარჯვი მხარეს“- მიუხვია, იმევე წამსვე გამოჩნდნ „კოლუმბის“-ს უფროსის „ვალადიზის“-ს უფროსი და მის თანაშემწეს თავსაზარი დაცვათ ამ გარემოებით, რადვინაც იმითვის აშჰარა იყო მომავალი უბედურება. ვერკი მომსწრეს რაიმე საშუალებას მხარდა, რომ საშინელი, მების მსგავსი ხმა გახსნა, „კოლუმბის“-ს ცხვირი შეუძლიარს გვერდ ვლადიზისა. „ვალადიზის“-ს უფროსმა მოსწორი და დანიხნებულის მარჯვენა მხრიდან მარცხნივ გადავიდა, იმისა თანაშემწეს მატყვევი-კი რაღაცა მანქანებით, „კოლუმბის“-ს ბაქანზედ ამოჭყო თავი.

სუფუტობა, ვინც-კი ამ უბედურებაში ვინა ვარეთავარბი, სხვა დროს ნიარად მოგვიტრანსებს ამ შემთხვევას. განსაკუთრებით მნელია ამის გამორკვევა, როგორც გვედგომდნენ იტალიის და რუსეთის ზღვანისგან „კოლუმბის“ უფროსი გადაერჩინა. ზოგი იტალიელებს შეეცაბადა სთვილის და ზოგი-კი თვით რუსებს ამტკუარებს, კარგობა არ ასრულებდნენ თავის მოვალდობასო. მაგალიტად ბნ კაცის მეუღლედ და მისი შვილი ოსები, ტფილისის გიმნაზიის მოსწავლე ამბობენ, როდესაც ნავით მივუთხოვდით „კოლუმბის“-ს, იტალიის ხომალდის ზღვანისგან არ გვიშველდნენ და მუშუტითა და იარაღით მუქარას გვითვლიდნენ. ამსვე ამბობენ სხვა მოგზაურნიც. მეორენი, რომლებსა შორის ურევიო ტფილისელი კენინა ელ. ბე-სუთა-შვილისა, ხამარტო, სილესკინი, რომელიც იტალიელებმა დაიხმნეს და თავ-შესაფარი აღმოტრენეს, ამბობენ, რომ „კოლუმბის“-ს იტალიელებს სრულის თანაგამართობი გვიტკუარებდნენ გაქვიტრებულთ დალი შმწეობა დოტრენეს ხალხს გადატრენის საქმისათ. თავიანთს ხამალდზედ ტ ნისიოსი მოგვეცეს. საქმელ-სამეზოლ და დიდ ზრუნავდნენ ჩვენთვას. როდესაც ერთმა მოგზაურთაგანმა შეკრია იტალიის თქმინა თელი და სარქირ და ძალიან ცუდიულებმა იწყურეს. კენინა ბებუთაშვილისა და სხ. სამხელე უმადრნი არიან რუს მგზავარებისა

და ჰვიტყვენ იმის საქციელს.

ჩვენ სამშაბას გამოველით ტფილისიდან, უთქვამს კნ. ბებუთისის. სამხე ვიყავით! მე, ჩემი შვილი და ჩემი და ყარდნოვისა (ქერევი), 4წ წლასა. ბათუმიდან ხუთშაბასის დავმგზავრეთ, უბედურების დაქმნა ვინც 12 საათზედ დასწევილთ დასამინებლად. 2 საათი იქნებოდა, რადესაც სამხელემა ქუჩამ გამოგვადკიდა. ბვერისა საწოლიდან გადმოვივიდნენ, ვინც როგორ იყო ჩატკელი ისე გამოვარდა ვარეთ და ავიდა გემის ბაქანზედ. არავინ არ გვიხრება, თუ უბედურება მოხდა და შიში მოგვადკის; უბედურება მე მხოლოდ მაშინ შევიტყე, როდესაც ტალღამ დაქანიდგან გამოტკუარ... კენინა ცრემლები მოყრა.

„ალბაქოთის დროს ჩემი ავადმყოფობა, რომელიც ძლივს იძროდა (იქნაში მიიღოდა სექიმოდ), იხევე შენობა ნავში ჩასვით, მაგრამ მემო-მალე ზღვანისანი, რომელსაც უშველიველი ცალი ხელში ივიარა, ჰკვიროდა, რომ ავადილიცკინი იაიძოიარო, ხომალდი მკვს სასის იევე გასტო მს-, მაგრამ ორის საათის შემდეგ ჩვენი ხომალდისაგან მხოლოდ ნაფურცელი დასარ... მახსოვს, რომ, როდესაც ჩვენ გემის ცხვირზე ვიდგით, რომა ტლდამ შევიდნენ დაგვეკრა და წყლთ ჩაგვეკრა. ერთის ხელით შვილი გეჭრა და მეორეთი—და. ის ძსვილი დედაკაცია და ვერ დავიმარგე, სამარალი ძირს დასძრა. ვიგემში 1,200 მანეთი ჰქონდა. ჩვენ ორივეს 4,000 მანეთამდის დაგვეკრა.

ცრემლებსა და მღელვარების გამო ძლივს-ღო ჰლავარკობდა. როგორც იყო ძალია მოკცა და ვინაგროც: ტალღა ვებმტოილ და როგორც იყო წყლის სიღრმიდან თვით ამოვყავ და შვილითურთ გვეტრე ჩემს ახლო მყოფ მგზავრებსაგან, რომლებიც ხელი ვეწლოთ ხამალდის ნაშტრევისათვის. იმათ ახლო არ მიმ-კარეს, როგორც იყო წყავილე შეცარს ერთი ხელი, მეორე ხელი შვილი გეჭრა.. ცოტადღენი დრო გვიდა, თავს ძალია დაგვტრენ, დონ შემოვიკრიბებ და მივალწი ჩემს ნიქობებამდის, რომელიც შეთანხმებულად მოგზაურადღენენ. იმათ გამამხნევებს და წამიყვანეს იტალიელთა ნავით, რომელიც ჩვენი საშელოლ მოვიდა... იტალიის ხომალდზე რომ ავდინებ, კონიაი და ღვინო დაგვადავინებს და ვაგავრებს.

ელისბედ თუქვევის 17 წლის ვასათოვარს ქალს უამბინა, რომ ბაქანზედ ოდესსაში მდითილით მე, სამჩემ, დღეებში და ჩემი დამამო. ოდესიდან პარიზში უნდა წყესულიყოთ, უფროსი ძმისათ. მე და ვადვარჩი, და ჩემი ძმა დანარჩენის ზღვამ შთანქოა.

თუმავესამში დო თურქეთსათესაგებოხანდ დღეებში, რომ მამს გვემა ბაქანი გადატრენის, რაც ურევი სურთოხელითა. სამხელად ურევიქენდა და დიდ დღეებსა. ძლივს-მთილითა ჰლავარკოს, მღელვარებისა ახენეს.

თერძი დოტრანი: ხომალდის აქანზედ შემდგარი წყლი წილამდის გვეწვედობდა. მე იმევე წმ სეზიში გადავადვად და როცა თვით ამოვიტკუარეხეთ, დღეებში, რომ ჩემს ახლო ყუთით სტყავად, ხელი ჩავავლე, მაგრამ ყუთი გადაბრუნდა და მეც თან ჩა-

